

Pravnik

2006

Razgovori

Državni odvjetnik Republike Hrvatske: Mladen Bajić

Početak ove godine ste osvojili drugi mandat i to tako da Vas je jednoglasno izabrao Sabor na prijedlog Vlade uz potporu svih klubova. Osim toga, prvi ste državni odvjetnik koji će obavljati oba mandata. Kojim kvalitetama i postupcima ste uspjeli ujediniti inače razjedinjene hrvatske političare?

Moje imenovanje u drugi mandat nije samo moj uspjeh, to je uspjeh cijele državnoodvjetničke organizacije. Dakle, ne bih rekao da se radi o nekim mojim posebnim kvalitetama sve je to rezultat kontinuiranog rada kako mene tako i mojih najbližih suradnika.

Koje planove i ciljeve ste imali na početku svog prvog mandata i u kojoj mjeri ste ih ostvarili? Na kakve prepreke ste nailazili na tom putu?

Unaprijediti rad državnog odvjetništva. U tijeku mog prvog mandata Državno odvjetništvo je postalo ažurno, odredili smo prioritete u postupanju posebno u svezi korupcije, organiziranog kriminala i ratnih zločina.

U ožujku 2006. donesen je Nacionalni program suzbijanja korupcije. Kao jedno od područja društvenog djelovanja koje je najviše zahvaćeno korupcijom navedeno je pravosuđe. Koji su razlozi za takvo stanje?

Kada govorimo o percepciji korupcije govorimo o općoj predodžbi o tome u kojim djelatnostima prema mišljenju ispitanika ima najviše korupcije. Pravosuđe sa svojim zaostacima, sa odlukama koje se često ukidaju zbog proceduralnih pogrešaka i pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja je samim time pogodno da bi ga se označilo kao posebno korumpiranim. U postupku uvijek imamo dvije strane od kojih jedna mora izgubiti i nije rijedak slučaj da stranka koja tvrdi da je to rezultat korupcije u pravosuđu. No međutim, to ne znači da korupcije u pravosuđu nema, dapače ima je i jedan od prvih velikih slučajeva kojima se je bavio Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta bila je upravo korupcija u pravosuđu.

Kako komentirate malen broj otkrivenih i procesuiranih slučajeva korupcije, naročito na višem nivou?

Državno odvjetništvo prvenstveno ima pravo i dužnost progona počinitelja kaznenih djela i dužnost štiti imovinske interese države. Državno odvjetništvo istina koordinira i usmjerava izvide, u nekim slučajevima samo provodi izvide, ali kad je u pitanju otkrivanje kaznenih djela tada postoje druga tijela čiji je to posao. Da li je mali broj prijava rezultat toga što se ta kaznena djela rade u „četiri oka“ ili tijela otkrivanja nisu sve poduzela da se počinitelji ili postoji i drugi odgovor. Nije isključivo na Državnom odvjetništvu da daje odgovore na to pitanje, iako se slažem da postoji veliki nerazmjer između broja prijavljenih slučajeva korupcije Državnom odvjetništvu i percepcije o raširenosti korupcije u našem

društvu. Jedan od profesora na Pravnom fakultetu, prof. dr. sc. Horvatić je predstavljajući Nacionalni plan, među ostalim rekao da korupcije ima daleko više nego što je to prijavljeno Državnom odvjetništvu, ali daleko manje od onoga kakva je percepcija o raširenosti korupcije u javnosti. Složio bih se s tim odgovorom.

Kao koraci u borbi protiv korupcije u pravosuđu navedeni su reforma zemljišnih knjiga, on-line grunтовница, rješavanje zaostataka tj. postupaka koji traju duže od 3 godine te uvođenje imovinskih kartica. Da li vi kao pravnik sa bogatim iskustvom smatrate da je to dovoljno?

Korupcija je jedno od najvećih zla današnjice i ne možete nikada reći sada smo napravili sve da se korupcija spriječi. Ukoliko spriječite jedan vid korupcije, ona se uvijek javlja na drugi način. Smatram da smo tek počeli s ozbiljnim i sustavnim radom na sprečavanju korupcije u svim dijelovima sustava. Potrebno je učiniti još puno toga u preventivnom djelovanju na sprečavanju korupcije, od imovinskih kartica, provjera državnih službenika, dobrog poreznog nadzora itd.

Kakva je situacija u DORH-u? Koliko je moguće zadržati neovisnost od politike i vlasti?

Odgovorno tvrdim da je ustavni položaj Državnog odvjetništva jedan od najboljih u Europi. Prema ustavnoj odredbi mi smo samostalno i neovisno pravosudno tijelo. Pojedina državna odvjetništva u Europi su u sklopu Ministarstva pravosuđa i ministar pravosuđa im ima pravo davati obvezne naputke za postupanje, u nekim državama za postupanje i u pojedinom predmetu. U stvarnosti Državno odvjetništvo odlučuje samostalno i ne postavlja se pitanje kako zadržati neovisnost od politike i vlasti, već se postavlja pitanje koliko mi državni odvjetnici sami nastojimo raditi tako da naš rad bude najbolja garancija našoj neovisnosti i garancija naše uspješnosti.

Svjedoci smo ovih dana i uplitanja zakonodavne vlasti u pravosuđe u slučaju Glavaš?!

Ne mogu komentirati slučajeve u tijeku.

Prema indeksu Transparency Internationala Hrvatska je na 67. mjestu u svijetu po korupciji ove godine. Naime, polako se ali sigurno penjemo tom ljestvicom. Kako je to moguće ako činimo sve da upravo to zaustavimo?

Lista koju sačinjava Transparency International jedan je od indikatora percepcije o korupciji u pojedinom društvu. Prema toj listi republika Hrvatska je u nepovoljnom položaju. Državno odvjetništvo nastoji poduzeti sve što je u njegovoj moći da bi se to izmijenilo, kako u okviru progona počinitelja kaznenih djela, tako i unutar državnog odvjetništva. U državnom odvjetništvu uvodimo obveznu prijavu imovine svakog dužnosnika, prilikom stupanja na dužnost, sigurnosne provjere za sve dužnosnike, ali uz to pokrećemo stegovne postupke protiv dužnosnika za koje postoje dokazi da su zlorabili svoj položaj. Mislim da je najbolji način sprečavanja korupcije da svako državno ili pravosudno tijelo poduzima mjere da smanji rizike od korupcije. Uz to, samo napominjem, spremamo jedno istraživanje u suradnji s Pravnim fakultetom da bi dobili egzaktno pokazatelje o tome gdje su žarišta korupcije i gdje bi prvenstveno morali usmjeriti naše djelovanje.

Kako biste ocijenili suradnju sa policijom, USKOK-om te drugim državnim organima s kojima sudjelujete?

Suradnja policije i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske s Ravnateljstvom policije je dobra i svakodnevna. Na nižim razinama suradnje ovisi od policijske uprave do policijske

uprave i od državnog odvjetništva do državnog odvjetništva. Također imamo redovitu suradnju s drugim državnim tijelima čiji je posao otkrivanje i prijavljivanje počinitelja kaznenih djela.

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) je dio Državnog odvjetništva i u odnosu na njega imam ovlasti kao i u odnosu na bilo koje drugo državno odvjetništvo, pa se ne radi o suradnji nego o nadzoru i upravljanju radom. U cijelosti sam upoznat sa radom USKOK-a i u nekim predmetima neposredno sudjelujem u razmatranju predmeta i donošenju odluka.

Što je s drugom stranom poslova DO – zaštitom prava građana? Kako to da, na primjer, tako rijetko podnosite zahtjeve za zaštitu zakonitosti? Je li taj zahtjev u slučaju Matvejević uvjetovan medijskim kritikama sudske presude?

Kada je u pitanju zaštita građana i zaštita zakonitosti tada moram istaknuti da nam je žao što više nemamo pravo podnošenja zahtjeva za zaštitu zakonitosti u građanskim predmetima. U nizu slučajeva u kojima je zakon bio grubo povrijeđen Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je podnošenjem zahtjeva spriječilo nastajanje velikih šteta i samim time štitilo prava pojedinaca ili pravnih osoba. Državno odvjetništvo podnosi relativno veliki broj zahtjeva za zaštitu zakonitosti, ali to je posao koji medijski nije eksponiran i o njemu se malo zna. Godišnje samo u kaznenim predmetima primamo preko 200 inicijativa za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti, u jednoj trećini se i podnosi zahtjev za zaštitu zakonitosti. Zahtjev za zaštitu zakonitosti je izvanredni pravni lijek kojeg Državno odvjetništvo Republike Hrvatske podnosi kad se radi o značajnim povredama zakona. Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvaća naše zahtjeve samo u slučajevima kada je došlo do težih povreda zakona kojima se značajno povređuju temeljna prava i slobode građana.

Je li DORH dovoljno ekipiran da bez pomoći Haškog suda provede postupke u povodu ratnih zločina? Kako se onda osigurati od političkog utjecaja, odnosno barem od percepcije da on postoji?

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske osnovalo je poseban Odsjek za rad na ratnim zločinima. U tim predmetima postupamo jednako kao i u bilo kojim drugim predmetima. Osnovno čim se rukovodimo u radu i odlučivanju je pitanje da li nalazimo da postoji osnovana sumnja da je neka osoba počinila ratni zločin. To je jedino što je bitno za odlučivanje državnog odvjetništva.

Koliko nade polažete u sporazum o suradnji i razmjeni dokaza koji je nedavno postignut sa srpskim tužiteljstvom? Kako ćete osigurati da tužitelji koji „na terenu“ provode postupke surađuju sa srpskim kolegama, i obratno?

Sporazum o razmjeni dokaza sklopili smo s Državnim tužiteljem Republike Crne Gore i Tužiteljstvom za ratne zločine Republike Srbije. Sporazumi bi trebali omogućiti da se privedu pravdi i osude, te upute na izdržavanje kazne pojedinci za koje je evidentno da su počinili zločine u jednoj državi, a imaju i državljanstvo i prebivalište u drugoj državi. Kako i u kojoj mjeri će potpisani sporazumi tome doprinijeti vidjet ćemo tijekom njihove primjene.

Kako vidite DORH u budućnosti? Kako ce se uklopiti u čitav niz promjena i reformi koje donosi pridruživanje Europskoj Uniji?

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske sudjeluje u međunarodnim asocijacijama tužitelja, posebno u Vijeću Tužitelja Europe. Također naše interno zakonodavstvo i načine djelovanja usklađujemo s preporukama Vijeća Europe i mogu slobodno reći da

pridruživanje neće u bitnom promijeniti položaj i ulogu državnog odvjetništva. Naime, u Zakon o državnom unijete su sve preporuke Vijeća Europe, način rada i djelovanja je sličan ili isti kao i u nekim drugim zemljama Europe i što se tiče državnog odvjetništva, pridruživanje uz i dalje pojačane napore u radu neće u bitnom utjecati na naš položaj.